

INFORMACIJOS

№ 9 (32)

1953 m. vasario 25 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

MIRĖ DR. VYDŪNAS - V. STOROSTA

Savo bute Detmolde, vasario mėn. 20 d., 17 val. 40 min., po trumpos ligos netikėtai mirė Dr. Vydūnas - V. Storosta, sulaukęs beveik pilnų 85 metų amžiaus. Dr. Vydūnas neseniai buvo susirgęs gripu, prie kurio vėliau prisidėjo plaučių uždegimas.

Velionies laidotuves įvyks Detmolde, ketvirtadienį, š. m. vasario mėn. 26 d.

Dr. Vydūnas buvo gimęs 1868 m. kovo mėn. 23 d. Prūsų Lietuvoje. Be plačios ir aktyvios veiklos lietuvių visuomeniniame gyvenime, jis yra davęs mūsų tautai daug filosofinio, pedagoginio, istorinio ir filologinio turinio veikalų. Nepriklausomos Lietuvos Universitetas, įvertindamas didelius Vydūno nuopelnus lietuvių tautai ir jos mokslui, jo 60 metų amžiaus sukakties proga suteikė jam filosofijos garbės daktaro laipsnį.

1944 m. Dr. Vydūnas, raudonajam potvyniui pasiekus Rytprūsius, kur jis turėjo savo nuolatinę gyvenamąją vietą, išvyko toliau į Vakarų. Pakeliui jam teko pakelti daug sunkumų, kurie nemažai pakenkė jo sveikatai. Nuo 1946 m. jis apsigyveno Detmolde, kur ir liko gyventi iki mirties. Čia būdamas, jis nuolat aktyviai domėjosi lietuvių tremtinių gyvenimu.

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

Vasario 16 Vokietijos lietuvių kolonijose

Bonna. Nepriklausomybės šventės minėjimas įvyko vasario 15 d., Pabaltiečių Krikščionių Studentų Namuose, Annaberge, prie Bonnos. Iš ryto prie Annabergo rūmų buvo iškelta pusiau stiebo nuleista Lietuvos vėliava, kuri iškilmingai liudijo, ir čia švenčiama Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35-tą sukaktį.

Į minėjimą, be gausaus būrio lietuvių, latvių, estų ir kt., buvo atvykę taip pat vokiečių ir amerikiečių svečių, kurių tarpe UNO Augštojo Komisarų Tremtinių Reikalams atstovas Mr. Pearman Wilson, Dr. Klett, Bonnos universiteto studentų šalpos vedėjas, estas prof. Toomse, studentų bendrabučio vedėjas Dr. Zelmens, vokiečių spaudos "General Anzeiger" atstovas ir kt. Kiek vėliau dar atvyko lietuviai prof. Silcarskis.

Pamaldas atlaikė evang. kun. Urdzė, kuris yra ir šių Studentų Namų vedėjas. Minėjimą atidarė ir atitinkama kalbą pasakė PLB Bonnos apylinkės pirmininkas, teisin. dokt. p. A. Žarskus. Toliau paskaitą skaitė kun. Urdzė, gražiai apibūdindamas Lietuvą ir lietuvius, jų pasiektas dvasines ir materialines vertybes bei išsilaisvinimo kovas.

Iš atvykusiųjų svečių kalbėjo ir sveikino Bad Godesbergo burmistras p. Hopmann, Pabaltijo Instituto direktorius prof. Sturms, vokiečių ir užsieniečių kapelionas kun. Dr. Steinberg, taip pat latvių ir estų studentų atstovai. Buvo gauta sveikinių raštu.

Vėliau įvykusioje meninėje dalyje padėknavo eilėraščių Zita Dargelytė, p. Dargelienė ir stud. Al. Gintautas. Muzikinę dalį atliko Gelžinytė, stud. Spengelis ir p. Venclovos vadovaujamas studentų kvartetas, kuris padainavo keletą lietuviškų dainų. Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu.

Į minėjimą taip pat atvyko keli NWDR (Nord-Westdeutsche Rundfunk) atstovai. Jie su apylinkės pirmininku p. Žarskum turėjo ilgesnį pasikalbėjimą, kuri vasario 16 d. pertransliavo savo programoje, pažymėdami, kad lietuvių tauta šią dieną švenčia visame pasaulyje Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35-tą sukaktį. Šis radio pranešimas buvo užbaigtas paskutiniu juo lietuvių Tautos Himno posmu.

Minėjimui surengti aktyviai prisidėjo visi čia esantieji latviai, - tiek kun. Urdzė, tiek Dr. Zelmens, taip pat tarnautojai bei studentai.

Gautingas. Gautinge esą 63 lietuviai ligonys, pagal esamas apylinkybes, taip pat iškilmingai minėjo vasario 16 šventę. Lietuviai kun. Micui susirgus, minėjimui pritaikytas pamaldas atlaikė vokiečių dvasiškis. Pamaldų metu giedojo senatorijos lietuvių choras. Vasario 16 d. rytą senatorijos aikštėje įvyko vėliavos pakėlimas, o popiet ligonių klube - pats minėjimas. Paskaitą skaitė PLB Müncheno apylinkės pirmininkas, teisin. p. Juodvalkis.

Minėjime dalyvavo latvių, estų, lenkų, ukrainiečių ir vengrų atstovai, kurie pasakė gražius sveikinimo šėdžius.

Minėjime negalėjusiems dalyvauti ligoniams, Goutingo apylinkės pirmininko p. Ušginto rūpesčiu, per sanatorijos radio buvo surengtas atskiras minėjimas su trumpa prakalba, eilėrašiais ir muzika.

Hamburgas. Čia Nepriklausomybės šventės minėjimas buvo pradėtas vasario 14 d. pamaldomis, kurias atlaikė kun. V.Šarka. Minėjime kalbas pasakė PLB Hamburgo apylinkės valdybos pirmininkas p. Vl.Seikus ir p. Stoncelis. Po keletą eilėraščių padeklamavo Sragauskas, M.Jankevičiūtė ir V.Jankevičius.

Sveikino latvių atstovas p. Zacs ir estų atstovas p.Meeritz. Minėjime dalyvavo visi vietos lietuviai.

Lebenstedt. Vasario mėn. 15 d. minėjimui pritaikytas pamaldas evangelikams laikė kun. Gelžinis, katalikams - vietos katalikų klebonas vokietis Scholz. Vakare, apylinkės nariams susirinkus į salę, uniformuotų skautų buvo įnešta Lietuvos vėliava. Kalbas pasakė apylinkės valdybos pirmininkas p. Berentas, Vasiliūnas ir kt. Programą daugiausia atliko vietos lietuvių vaikai.

Lübeck-Artillerie Kaserne. Vasario mėn. 15 d. pamaldas atlaikė kun. V. Šarka. Vakare surengtame minėjime paskaitą skaitė p. Raudonaitis. Meninėje dalyje buvo atliktas vaidinimas iš partizanų kovų, Mamaitytė padeklamavo keletą eilėraščių ir buvo pašokta tautinių šokių. Prie minėjimo suorganizavimo daug prisidėjo Skripstaitis, Gustaitis, Raudonaitis, Vieraitis, Srugeelis, Statkus, Baronačiai ir kiti sąmoningieji lietuviai.

Lübeck-Meesen Kaserne. Pamaldas už Lietuvą vasario 15 d. laikė kun. Šarka. Pats Nepriklausomybės šventės minėjimas įvyko vasario mėn. 16 d. Vietos lietuviai minėjime gausiai dalyvavo. Paskaitą skaitė p. Pyragas.

Memmingenas. Memmingeno lietuvių kolonijoje leidžiamos "Savi-tės Žinios" praneša, kad šiemet Memmingeno lietuvių bendruomenė bene iškilmingiausiai paminėjo vasario 16 šventę.

Minėjime dalyvavo daug vokiečių, latvių, estų ir kt. svečių. Per iškilmingą aktą PLB Memmingeno apylinkės pirmininkas p. Noreika perskaitė VLIKo ir L. ABN CD, atsišaukimus. Memmingeno miesto burmistras p. Dr.Berndl nuoširdžiai pasveikino lietuvius ir apdonoavo jų gėlėmis. Be to, iš vokiečių dar sveikino stovyklos vedėjas p. W.Klesch, Dr. Laibl ir kun. Lidwin. Latvių pirmininkas p. Riekėtinis ir estų pirmininkas p.Fullerits taip pat nuoširdžiai sveikino, įteikdami gėlių. Lietuvių savanorių kūrėjų vardu sveikino kap. J.Kaikonis.

Meninėje dalyje buvo suvaidintas St.Lauciaus vaidelis iš partizanų kovų, o p. Jurgaičio diriguojamas choras-ansamblis padainavo keletą dainų ir pašoko tautinių šokių.

Neustadtas. Čia Nepriklausomybės šventė buvo paminėta pamaldomis, kurias atlaikė kun. V. Šarka.

Pinnebergas. Nepriklausomybės šventė atšvęsta pamaldomis ir iškilmingu susirinkimu. Pamaldas laikė kun. V. Šarka. Minėjime paskaitas skaitė vietos apylinkės valdybos pirmininkas, p. A. Maziliauskas. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

Spackenbergas. Vasario 16 d. rytą kolonijoje iškilmingai buvo pakelta Lietuvos vėliava. Po pamaldų, kurias atlaikė kun. Šarka, vietos apylinkės valdybos pirmininkas p. A. Gešventas skaitė tai dienai pritaikytą paskaitą. Meninę dalį atliko vietos vargo mokyklos mokiniai. Programą paruošė vargo mokyklos vedėjas p. Ad. Midveris. Muzikinę programą dalį išpildė V. Barkauskas. Po paskaitos visi dalyviai nuėjo prie vėliavos, kurią, Tautos Himnui skambant, nuleido savanoris kūrėjas Gešventas.

Wehnenas. Nepriklausomybės šventės minėjimas prasidėjo vasario 15 d. Pakėlus Lietuvos vėliavą, p. Vl. Narbutas pasakė pabrąsinantį žodį ir, sugiedoję Tautos Himną, visi lietuviai katalikų ir evangelikų bažnyčiose susikaupe išklause pamaldų.

Vakare, gausiai atsilankius visuomenei, valdybos pirmininkas p. S. Jurgutis atidarė iškilmingą paminėjimą. Buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvą ir ištremtieji lietuviai. Žodžiu sveikino latviu atstovas, vietos stovyklos komendantas ir NCWC atstovė. Telegrama pasveikino estai. Kun. S. Kaunas paskaitė paskaitą, kuri visiems dalyviams paliko gilų išpūdį. Meninėje dalyje, p. Atienės vedovaujanti, puikiai pasirodė vargo mokyklos mokiniai. Buvo taip pat pasididintas scenos vaizdelis. Minėjimas baigtas Lietuvos Himnu.

Sekančią dieną, vasario 16 d., dalis stovyklos gyventojų išvyko į Diepholzą, Vasario 16 gimnazijos minėjiman. Tri buvo daugiausia tėvai, kurių vaikai mokėsi lietuvių gimnazijoje ir pradžios mokykloje.

Vasario 16 minėjimas Wehnen lietuvių bendruomenei suteikė dvasinės stiprybės visiems laikytis vieningai, nepalūžti po sunkia tremties našta ir grįžti į laisvą Tėvyną užgrūdintais ir pasiryžusiais ją atstatyti ir jai aukotis.

Lietuviai gelbėti Olandijai

Wehnenos apylinkės lietuviai, kaip praneša vietos apylinkės valdyba, suaukojo pinigų nukentėjusiems nuo potvynio olandams paremti. Nors patys gyvena daugumoje iš pašalpų, jie surinko tuos pinigus, norėdami parodyti pasauliui, kad lietuviai, kurių tauta žūsta nuo bolševikinio potvynio, nors ir patys būdami varge, giliai atjaušia ir kitus nelaimės ištiktuosius.

Olandų konsulatą Vokietijoje, kuriam auka buvo perduota, padėjo Wehnen apylinkės valdybai šitokiu laišku:

"Mano Vyriausybės ir mano nelaimės ištiktųjų tautiečių vardu, dėkoju už Jūsų didelę piniginę auką. Mane giliai sujaudino, kad ši auka gauta kaip tik iš Jūsų, kurie patys netekote Tėvynės ir turto. Aš galiu Jus patikinti, kad Jūsų pagalba ne tik prisidės prie potvynio ištiktųjų aukų būklės pagerinimo, bet Jūsų toji parodyta užuojauta bus maloniai įvertinta ir giliai suprasta".

Pas. P.Wessels
Olandijos Konsulas

Pensijos nuo karo nukentėjusiems

Prieš kurį laiką lietuvių, latvių ir estų Centro Komitetai buvo įteikę Bonnos vyriausybei memorandumą, kad būtų išmokamos pensijos ir tiems karo invalidams, kurie yra išemigravę arba numato emigruoti. Šiomis dienomis iš Bonnos mums pranešama, kad tas memorandumas vokiečių vyriausybės sluogsniuose rado palankų atgarsį ir kad tuo reikalu numatomi tolesni pasitarimai.

IŠ VOKIEČIŲ IR KT.SPAUDOS

Lenkijoje siekiama įkurti tautinę bažnyčią

Lenkų tremtinių spauda praneša, kad Varšuvos "Dziennik Ustaw" 10 Nr. buvo paskelbtas dvasiškių paskyrimo tvarkos dekretas. Pagal tą dekretą, einą pareigas dvasiškiai privalo būti Lenkijos piliečiai. Jų paskyrimas, atleidimas ir perkėlimas atliekamas vyriausybės įstaigų sutikimu. Dvasiškiai turi prisiekti tikybą įstaigoja sovietinei Lenkijai ištikimybę.

Lig šiol Lenkijoje veikė Episkopato ir komunistinės vyriausybės 1950 m. susitarimas, pagal kurį Lenkijos primas vykdė administracinius patvarkymus Popiežiaus įgaliojimais. Spėjama, kad tuo naujuoju dekretu siekiama įkurti tautinę bažnyčią ir nutraukti Episkopato ryšius su Vatikanu.

Kuržemėje viešpatauja baimė

Tokia antrašte "Westfälische Rundschau", Dortmund, vasario 14 d. dėda straipsnį, kuriame perteikia švedų spaudos pranešimus apie keturių latvių pabėgimą žvejų laivu iš Liepojos į Švediją.

Liepojos uostas esąs visiškai uždarytas prekybos laivams. Kartais čia stovi iki 40 povandeninių laivų, be to, daugelis minininkų, torpedinių laivų ir kreiserių. Liepoja, su kopų apsuptu nelįšančiu uostu, yra paversta svarbiausiu Baltijos jūros karo uostu.

Visa latvių tauta yra apimta baimės. Už mažiausią nusikaltimą gresia ištremimas. Liepojoje buvo 15-kai metų ištremti keli 60 metų amžiaus žvejai tik už tai, kad jie pasilaikė, neatidavę valdžiai, kelis krepšelius jų pagautų žuvų.

Kolchozinė žemės ūkio sistema sunkiai prispaudė ankščiau pasiturinčius latvių ūkininkus. Kiekvienai šeimai yra palikta tik viena karvė ir pusė ha žemės sklypas, kuris yra apdėtas dideliais mokesčiais.

Kaip pasakoja toliau naujieji pabėgėliai, jau 1948 m., kai vyko masiniai tremimai, visus buvo apėmusi tokia baimė, jog, pasijudinus vienam tremiamųjų transportui Sibiro link, nė vienas iš palieknėčiųjų nedrįso prisidėti prie išvežamųjų giedamo Latvijos himno. "Mes norėjome giedoti, - pasakoja vienas iš keturių atbėgusiųjų, - tačiau žinojome, kad už tai gresia daugelis metų ištremimo, todėl mūsų gerklė buvo suspausta ir negalėjome nė vieno garso išgauti".

"Staddeutsche Zeitung", München, vasario 14 d. numeryje taip pat deda šių keturių pabėgusiųjų pasakojimus. Jų tarpe buvęs vienas vaikas, paslėptas tuščiaame vandens bake, užtroško.

Rusai, saugumo sumetimais, Pabaltijo žvejų igulus kasmet po kelis kartus pakeičia, o patys laivai prieš išplaukiant yra nuodugniai patikrinami. Tačiau komunistiniai tikrintojai leidžiasi paperkami ir tuo būdu kartais pasiseka slaptai paimti keleivius.

Kaip ir kituose kraštuose už geležinės uždangos, ir Pabaltijy kolchozinė sistema pasirodė neigiama. Aprūpinimas maisto produktais blogas. Žmonės vargsta ir badauja. Ypatingai kenčia kalmo gyventojai, tuo tarpu kai miestuose padėtis kiek geresnė. Iš neapsakomo skurdo, tiek padidėjęs kriminalinių nusikaltimų skaičius, jog tai esą galima laikyti lyg kokia epidemija. Komunistinė valdžia už valstybės turto vogimą griebsiasi drakoniškų bausmių.

Dar sunkiau, negu materialinis vargas, slogia nelaiminguosius žmones politinė priespauda. Niekas nebepasitiki vienas kitu. Kasnakt dingsta žmonės, kurie valdžios įtariamai esą nepatikimi. Kai neseniai buvo atidaryta oro susisiekimo linija tarp Rygos ir Maskvos, žmonės pavadino ją "skubiųjų transportu į Sibirą".

Ypatingai aštriai sekami Pabaltijo dvasininkai. Partijos nariams yra oficialiai uždrausta lankyti bažnyčią. Žymesnieji asmenys, nors ir nebūdami partijos nariai, yra persekiojami ir baudžiami, jei drįsta nueiti į bažnyčią. Neseniai iš Liepojos buvęs ištremtas vienas žinomas chirurgas už tai, kad dalyvavo pamaldose. Tačiau komunistų partijos vadovybė, dėl didelio gydytojų trūkumo, buvo priversta šį chirurgą vėl gražinti.

Šių ir Švediją pabėgusių latvių išpūdžius aprašo ir daugiau vokiečių laikraščių, kaip "Niederdeutsche Zeitung" ir kt.

IŠ PAVERGĖTOS TĖVYNĖS

Gyvenimo Lietuvoje nuotrupos

Nors bolševikai viską stengiasi suvalstybinti, bet kai kas ir jiems pasidaro nebeapatogu. Pav., miestuose ir miesteliuose dalis gyventojų turi mažyčius namelius, kurie neįeina į suvalstybinimo projektą, bet yra apdėti labai dideliais mokesčiais. Prie kiekvieno tokio namelio yra nedidelis daržovėms sodinti sklypas su keliais vaismedžiais. Už kiekvieną tokį vaismedį reikia kasmet mokėti 50 rublių specialių mokesčių. Neatsižvelgiama ir į tai, jei kuris medis mažai vaisių duoda. Todėl vaismedžiai ima nykti - senieji nupjunami ir sunaudojami kurui, o jaunų nesodinama.

Lietuvoje vaisių trūkumas yra toks didelis, kad apie juos kalbama lyg apie pasakiškus skanėstus, kuriuos pirkti ir valgyti gali tik komiserai. Be to, nuo tebesamų vaismedžių vaikėzai dar neprinokusius vaisius nudrasko su šakomis. O jei tokius "vaisių mėgėjus" pavyksta pagauti ir pristatyti milicijon, tai galima tikėtis būti apšauktu fašistu ir ištremtu Sibiran, nes kaip tik tokie vagiškiai be išimties priklauso komjaunimo organizacijai.

+++

Milicija ir enkavedistai, naudodamiesi proga, neva jieškodami partizanų, dienomis ir naktimis daro kratas pas žmones miestuose ir kaimuose. Tokių kratų metu visi namiškiai suvaromi į atskirą patalpą, o "draugai" čiumpa, kas tik po ranka pakliūva. Po tokių "vizitų" žmonėms bepalieka nebent tik koks trupinėlis duonos.

Keli asmenys mėgino dėl to skųstis Kaune ir parašė kelis straipsnius spaudai. Tokiais atvejais atvyksta komisija, reikalauja "ištiria" ir, kaip nepagrįstus, skundus atmeta. Gi kas ištinka tuos, kurie bendrė "teisybės jieškoti", netenka nei aiškinti. Jie apkaltinami liaudies priešais ir nueina tais pačiais keliais Sibiran, kaip jau milijonai kitų yra nuėję.

+++

Kartą vieno miestelio turgavietėje buvo suguldyti keturi nušauti partizanai. Prie jų buvo pastatyti milicininkai, kurie klausinėjo žmonių, ar kas nušautųjų neatpažįsta. Tačiau niekas nenorėjo pasisakyti atpažįstas, nes tai buvo pavojinga - tuos žmones tardydavo ir dažnai itardavo bendradarbiavus su partizanais. Matydami, kad suaugusiųjų nepavyks pagauti, milicininkai griebėsi gudrybės, stengdamiesi, kad prie nušautųjų prieitų maži vaikai. Jie viliojo juos saldainiais ir, užkalbindami, stengėsi išgauti iš vaikų žinių apie nušautuosius. Lietuviai tėvai, kiek galėdami, saugoja vaikus nuo tokių "pasikalbėjimų" su milicininkais.

